УДК 338.43.02:332.1:330.322
JEL Q14, Q18, O13
DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-15-31

Чумаченко О.Г.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК»
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-3404-3976
Olga Chumachenko
«KROK» University

СТРАТЕГІЯ ІНВЕСТИЦІЙ В СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В СИСТЕМІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

AGRICULTURAL INVESTMENT STRATEGY WITIN THE FOOD SECURITY SYSTEM

Анотація. *У статті досліджено теоретико-методологічні та практичні засади формування стратегії інвестицій в аграрний сектор як базового детермінанта забезпечення національної та глобальної продовольчої безпеки. Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій у сільське господарство України за період 2020–2025 років. Визначено етапи еволюції інвестиційного клімату: від довоєнного піднесення, зумовленого запуском ринку землі, та глибокого воєнного шоку 2022 року до фази адаптації й відновлення у 2024–2025 роках із відкриттям ринку для юридичних осіб. Доведено, що капіталовкладення стимулюють модернізацію виробництва, мінімізують імпортозалежність, розширюють експортний потенціал та є каталізатором соціально-економічного розвитку сільських територій. Виявлено ключові структурні диспропорції в агропромисловому комплексі, зокрема його сировинну спрямованість та низьку питому вагу доданої вартості. Обґрунтовано необхідність реалізації інвестиційно-інноваційної та інтеграційної моделей для підвищення резистентності, продуктивності й адаптивності вітчизняного агровиробництва до екологічних і воєнних викликів.*

Ключові слова: *продовольча безпека, капітальні інвестиції, аграрний сектор, стратегія розвитку, ринок землі, модернізація АПК, додана вартість.*

Abstract. Introduction. *In the face of intense macroeconomic volatility, structural geopolitical disruptions, and the systemic consequences of ongoing armed aggression, monitoring and ensuring food security represents a strategic imperative for national sovereignty. Capital investments in the agricultural sector serve as a fundamental catalyst for safeguarding domestic food availability, technological modernization, and long-term socio-economic resilience of rural territories.* ***Purpose.*** *The purpose of this study is to substantiate the theoretical, methodological, and applied foundations for formulating an effective agricultural investment strategy within the food security system, identifying key structural disproportions, and developing targeted mechanisms for post-crisis recovery and sustainable modernization of Ukraine's agro-industrial complex.* ***Methods.*** *The methodological framework relies on a combination of general scientific and specialized research methods. Structural-functional, comparative, and dynamic statistical analyses were applied to empirical data from the State Statistics Service of Ukraine for the 2020–2025 period. An evolutionary and historical-logical approach was utilized to distinguish cyclical phases in the investment climate, alongside tabular methods for systematic data classification.* ***Results.*** *The research established clear stages in capital investment dynamics across 2020–2025: pre-war growth driven by the farmland market launch, a sharp war-induced contraction in 2022 (a 39% decline), and progressive adaptation throughout 2024–2025 reinforced by market opening for legal entities. Significant structural distortions were identified, notably the sector's deep raw-material orientation, a critically low share of value added, and severe underinvestment in livestock production and specialized logistical infrastructure.* ***Conclusion.*** *Strengthening national food security requires shifting the investment paradigm from survival-focused spending toward deep agricultural processing, digitalization, precision farming, and demining programs. The implementation of integration models and the synchronization of national support instruments with European Union Common Agricultural Policy mechanisms are vital for building sustainable agro-food chains.*

Keywords: *food security, capital investments, agricultural sector, development strategy, land market, modernization of agribusiness, value added.*

Постановка проблеми. Моніторинг та оцінювання стану продовольчої безпеки набувають стратегічного значення в сучасних геополітичних та макроекономічних реаліях. Комплексне розв'язання цієї проблеми виступає ключовим чинником оптимізації кількісних і якісних параметрів рівня життя громадян, оскільки забезпечує економічну та фізичну доступність вітчизняного продовольства, що відповідає обґрунтованим медико-біологічним нормам і міжнародним стандартам. Водночас капіталовкладення в аграрний сектор є базовою передумовою зміцнення продовольчого суверенітету держави, оскільки вони стимулюють модернізацію виробництва, підвищують врожайність та мінімізують імпортозалежність. Забезпечення національної продовольчої безпеки вимагає розв'язання фундаментальної теоретико-методологічної проблеми: формування відповідної інвестиційної стратегії, реалізація якої має базуватися на економічних інструментах

© Чумаченко О.Г., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

інвестиційно-інноваційної та інтеграційної моделей, що слугуватимуть основою для структурної модернізації вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення продовольчої безпеки та її залежність від динаміки інвестиційних процесів становлять предмет активних дискусій у колі вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зокрема, фундаментальний внесок у розробку теоретико-методологічних та прикладних засад функціонування стійких агропродовольчих систем зробили такі українські вчені, як І. Румик [14], О. Бородіна [1; 2; 14]. У наукових доробках зазначених авторів здійснено глибокий аналіз інституційного середовища розвитку агропромислового комплексу (АПК), параметризовано ресурсний потенціал аграрних підприємств, а також ідентифіковано ключові виклики та загрози для продовольчого суверенітету країни в контексті сучасних ринкових трансформацій.

Вініченко І.І., Дідур К.М., Лінник Є.В. [3; 4] розглядають важливість підтримки інфраструктури та покращення логістичних маршрутів як невід'ємних складових забезпечення продовольчої безпеки та необхідність підвищення стандартів безпеки та екологічності продуктів харчування, акцентуючи на співпраці різних секторів для досягнення стійкості продовольчої системи в умовах сучасних викликів.

Гладій М.В., Лузан Ю.Я. [5] узагальнюють процеси та результативність ринкових трансформацій аграрного сектору економіки України, визначають позитивні та негативні тенденції, доводять важливість функціонування селянських господарств у системі агропромислової діяльності. Зупиняються на шляхах створення рівних конкурентних передумов для ефективного розвитку суб'єктів всіх форм господарювання, необхідності зміни акцентів застосування ринкових механізмів регулювання ситуативних змін на сучасному етапі розвитку аграрної сфери України.

Кривохижа Є., Башлай С. і Курило Ю. [9] вивчають підходи до розв'язання завдань забезпечення продовольчої безпеки в умовах військових дій та розробляють оптимальні стратегії, що враховує військові обставини та забезпечують стале постачання продуктів харчування населенню. В їх роботах підкреслюється важливість підготовки кваліфікованих фахівців та забезпечення безпеки сільськогосподарських угідь, співпрацю з міжнародними партнерами, зміцнення ринків продовольчих товарів та охорону навколишнього середовища.

Клименко Н. [8] стверджує, що Україна має значний потенціал для інноваційного розвитку агропромислового комплексу для забезпечення продовольчої безпеки. Водночас цьому перешкоджає низка проблем, пов'язаних із недостатнім фінансуванням та неостатньою інституційною підтримкою інноваційної діяльності, низькою взаємодією та кооперацією між науково-дослідним, освітнім, бізнес- та державним секторами. Для підвищення ефективності інноваційної діяльності в Україні необхідно розробити національну інноваційну стратегію та план дій, які визначатимуть пріоритети та механізми інноваційної політики в агропромисловому комплексі та забезпечуватимуть адекватне фінансування.

Франчук, В., Копитко, М., & Мельник, С. [15] стверджують, що забезпечення належного рівня продовольчої безпеки стимулює економіку держави – як за допомогою науково-технічного прогресу, так і через підтримку виробників продовольства, стимулюючи їх до вдосконалення технологій. В своїх дослідженнях акцентують, що продовольча безпека складається із здатності держави, її окремих інститутів, агропромислового комплексу та фермерських господарств забезпечити виробництво доступної продукції для всіх категорій громадян.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад формування інвестиційної стратегії в аграрному секторі та розробці практичних рекомендацій щодо подолання структурних диспропорцій АПК задля зміцнення національної продовольчої безпеки.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Для розкриття сутності інвестиційної стратегії застосовано методи аналізу й синтезу. Еволюцію інвестиційного клімату та фази його змін оцінено за допомогою історико-логічного та системного підходів. Статистичну базу Державної служби статистики України за 2020–2025 роки опрацьовано методами групування, порівняння та структурно-функціонального аналізу, що дозволило виявити галузеві диспропорції. Табличний метод застосовано для систематизації та наочного відображення галузевих диспропорцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення стійкості національної агропродовольчої системи в умовах триваючих макроекономічних деформацій та геополітичних загроз безпосередньо залежить від дієвості сформованої інвестиційної політики. На сучасному етапі капіталовкладення в агропромисловий комплекс виходять за межі суто виробничого фінансування, перетворюючись на ключовий важіль системної модернізації, підвищення врожайності та мінімізації імпортозалежності внутрішнього ринку. Водночас стратегічно спрямовані фінансові ресурси стимулюють комплексну трансформацію виробничих систем, підвищуючи їхню резистентність, ресурсну продуктивність та екологічну адаптивність, що зрештою дозволяє максимізувати конкурентні позиції вітчизняних виробників у ланцюгах створення високої доданої вартості [5]. Емпіричне підтвердження зазначених тенденцій вимагає детального аналізу динаміки та структури капітальних інвестицій, залучених у сільське господарство впродовж останніх шести років (табл. 1).

Водночас капіталовкладення в аграрний сектор є базовою передумовою зміцнення продовольчого суверенітету держави, оскільки вони стимулюють модернізацію виробництва, підвищують врожайність та мінімізують імпортозалежність.

Капіталовкладення в аграрний сектор виступають базовим детермінантом формування продовольчої безпеки держави та стратегічним інструментом трансформації виробничих систем у напрямку підвищення їхньої резистентності, продуктивності та адаптивності, що зрештою максимізує конкурентні переваги держави у структурі глобальних ланцюгів доданої вартості [5].

Проведемо детальний аналіз капітальних інвестицій, що надійшли в сільське господарство за останні шість років (табл. 1).

За офіційними даними Державної служби статистики України (Держстат), обсяги капітальних інвестицій

за ключовими видами економічної та промислової діяльності протягом 2020–2025 років демонструють глибокі коливання. Довоєнне зростання 2021 року змінилося глибоким падінням у 2022 році через початок повномасштабного вторгнення, після чого у 2023–2025 роках розпочалася фаза адаптації та відновлення [7].

Узагальнені річні обсяги капітальних інвестицій у розрізі основних секторів економіки наведено в таблиці 1 нижче.

Загалом капітальні інвестиції в сільське господарство залишаються на низькому рівні (частка сільського господарства становила в середньому лише 12,0% відсотків загальних капітальних вкладень в економічну діяльність за останні роки.

За офіційними даними Державної служби статистики України, обсяг капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство за 2025 рік становив 107,3 млрд грн (12% від загального обсягу інвестицій по країні), що демонструє зростання порівняно з 2024 роком приблизно на 7% у суто сільськогосподарському сегменті (де загалом на сільське господарство припало близько 1,23 млрд грн за окремими уточненими агровиробничими реєстрами, а загальна галузева категорія Держстату сягнула 107,3 млрд грн).

В 2024 році загальний обсяг інвестицій в економіку був нижчим на 20,3% порівняно з наступним роком. Частка галузі трималася на рівні попередніх періодів з помірним відновленням. В 2025 році капітальні інвестиції загалом становили по Україні: 893,6 млрд грн (зростання на 20,3%). В тому числі на сільське, лісове та рибне господарство припадало 107,3 млрд грн (12% від загального показника). Рослинництво сформувало майже всю суму вкладень у підгалузь (близько 1,2 млрд грн у базах прямих підприємств). Тваринництво скоротилось у фінансуванні вдвічі до 23,3 млн грн [16].

Структурні диспропорції в агропромисловому комплексі, зумовлені низькою питомою вагою доданої вартості у сільському господарстві та переробній промисловості, виступають деструктивним чинником для нарощування обсягів високотехнологічного виробництва та диверсифікації експорту. Сучасний стан галузі характеризується сировинною спрямованістю, де домінування в експортній структурі зернових та олійних культур пояснюється їхньою високою маржинальністю на тлі низького рівня переробки.

Розуміючи важливість забезпечення продовольчої безпеки на основі інвестиційного чинника, 15 листопада 2024 року (розпорядження № 1163-р) Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року разом з операційним планом на 2025–2027 роки [13].

Основною метою та завданням визначено наступні позиції: адаптація аграрного сектору до стандартів Спільної аграрної політики (САР) Європейського Союзу, забезпечення довгострокової продовольчої безпеки та підтримка доходів агровиробників, запро-

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за видами діяльності (2020–2025 рр.), млрд грн

Сектор економіки / Рік	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Усього (Вся економіка)	508,1	681,8	407,5	534,4	742,8	893,6
Сільське, лісове та рибне господарство	57,5	97,4	45,1	49,5	89,1	107,3
Промисловість (усього)	192,2	231,1	141,8	175,3	271,8	327,1
Будівництво	35,9	43,1	18,3	24,9	59,4	75,9
Оптова та роздрібна торгівля	41,2	52,6	32,8	44,5	66,8	80,4
Транспорт та складське господарство	42,8	58,4	33,5	45,1	70,6	84,8

Джерело: сформовано автором на основі [7; 16]

Таблиця 2

Еволюція інвестиційного клімату за роками

Період	Основі позиції
2020–2021 роки (Довоєнний період та запуск ринку землі)	- 2020 рік пройшов під знаком пандемії COVID-19, що викликало тимчасове скорочення глобальних капвкладень. - 1 липня 2021 року стартував **офіційний ринок землі** для фізичних осіб, що спровокувало рекордний приплив внутрішніх інвестицій. - Загальний обсяг капітальних інвестицій в АПК за цей період досяг свого піку (у 2021 році інвестиції в сектор склали понад 670 млрд грн на рівні всієї економіки, де частка АПК традиційно утримувала близько 12–14%).
2022–2023 роки (Шок та адаптація)	- У 2022 році через початок повномасштабної війни обсяг капітальних інвестицій в агросектор обвалився на **39%** порівняно з попереднім роком. Причинами стали окупація територій, руйнування логістики, блокування портів та мінування полів (заміновано ~25 тис. кв. км с/г угідь). - У 2023 році почалося поступове відновлення завдяки відкриттю Чорноморського зернового коридору та переорієнтації логістики на Дунайські порти та європейські кордони. - Інвестиції спрямовувалися на виживання: відновлення техніки, мобільне зберігання зерна («рукава») та автономну енергетику.
2024–2025 роки (Етап відновлення та консолідації)	- З 1 січня 2024 року ринок землі відкрився для юридичних осіб, що підвищило привабливість активів для довгострокових інвесторів. - У 2025 році капітальні інвестиції в агросектор продемонстрували відновлення, стабілізувавшись у межах загального зростання капвкладень країни (які зросли на 20,3% до 893,6 млрд грн за рік). - Капітальні інвестиції безпосередньо в с/г виробництво зафіксували приріст на 7% рік до року.

Джерело: сформовано автором на основі [7; 11]

вадження Інтегрованої системи адміністрування та контролю (IACS), створення виплатної агенції та розвиток Державного аграрного реєстру (ДАР). Ключовими пріоритетами визначено: повернення до господарського обігу понад 17% сільськогосподарських земель, які наразі є недоступними через забруднення чи бойові дії (земельна реформа та розмінування); збільшення частки переробки сільгопсировини з 20,1% до 38,8%, а також доведення її частки в експорті до 50% у грошовому еквіваленті (глибока переробка); розвиток органічного виробництва, адаптація до зміни клімату та захист довкілля (кліматична орієнтованість); цифровізація галузі, інновації та підвищення продуктивності праці на 20% до 2030 року (модернізація) [13].

Активізація інвестиційних процесів є ключовим інструментом модернізації національної економіки та забезпечення її довгострокової макроекономічної стабільності. Це зумовлює об'єктивну потребу в посиленні державної підтримки стратегічно важливих інвестиційних програм і проєктів.

Вагомим компонентом забезпечення продовольчої безпеки виступає поглиблення інтеграційної взаємодії суб'єктів агропромислового комплексу.

Перспективи розвитку вітчизняного аграрного сектору суттєво залежать від інтеграції потенціалу фермерських господарств у сферу органічного виробництва. Зокрема, утилізація біомаси рослинного й тваринного походження як відновлюваних джерел енергії або органічних добрив дозволяє оптимізувати локальні екологічні та енергетичні процеси. Реалізація зазначених підходів у синергії з програмою «Міське городництво для продовольчої безпеки» виступає дієвим інструментом мінімізації ризиків і забезпечення сталості продовольчої системи в умовах воєнного стану [1; 3].

Формування ефективної інвестиційної стратегії в аграрному секторі з метою гарантування продовольчої безпеки держави потребує фокусування на трьох ключових домінантах: розширенні потужностей для глибокої переробки сільськогосподарської сировини, рекультивації та поверненні в господарський обіг деокупованих і розмінованих земельних угідь, а також інтенсифікації інноваційно-інвестиційних процесів у чіткій відповідності до цільових орієнтирів Стратегії продовольчої безпеки України [9; 16].

Посткризове відновлення та модернізація вітчизняного аграрного сектору вимагає комплексної реалізації стратегічних пріоритетів, першочерговими серед яких є гуманітарне розмінування територій та відновлення та оновлення виробничо-технічної інфраструктури, що зазнала руйнувань унаслідок збройної агресії. Соціально-економічний контур цієї стратегії передбачає впровадження програм продовольчої підтримки постраждалих верств населення. Водночас інституційне забезпечення галузі має орієнтуватися на розвиток людського капіталу шляхом інтенсифікації професійного навчання й підвищення кваліфікації агровиробників задля їх адаптації до динамічних умов повоєнної рецесії. Важливим аспектом є диверсифікація безпекових ризиків та мінімізація мілітарних загроз на земельних угіддях [6; 9]. Економічний базис довгострокового зростання галузі полягає у стимулюванні локального агровиробництва шляхом масштабування операційної діяльності. Це планується досягти за рахунок синергетичного ефекту від розширення державно-приватного партнерства, трансформації організаційно-правових форм власності, а також поглиблення процесів вертикальної та горизонтальної агропромислової інтеграції й кооперації.

Водночас на сучасному етапі розвитку аграрного сектору фіксується низка деструктивних факторів, які стримують приплив капітальних інвестицій у сільське господарство.

По-перше, дефіцит доступного фінансування та обмежені можливості кредитування вітчизняних аграріїв критично знижують їхній інвестиційний потенціал і гальмують стратегічний розвиток. Оптимізація цього процесу вимагає врахування галузевої специфіки та розробки диференційованих фінансових інструментів для різних категорій господарств. Ефективним кроком є впровадження цільових програм державної підтримки, зокрема прямого субсидування та фінансового стимулювання.

По-друге, стратегічного значення набуває стимулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі. Це передбачає формування дієвих фінансових та податкових інструментів підтримки для інтеграції новітніх технологій у виробничі процеси. При цьому інноваційний розвиток галузі має комплексний характер: він охоплює не лише технічну модернізацію, а й оптимізацію технологій вирощування, переробки продукції, а також упровадження прогресивних систем менеджменту. Ефективними каталізаторами цього процесу є створення інноваційних кластерів та спеціалізованих платформ для обміну досвідом. Вони не лише забезпечують дифузію передових практик, а й підвищують інвестиційну привабливість та гарантують сталий розвиток аграрного виробництва.

По-третє, стратегічне значення для мінімізації деструктивних чинників та інтенсифікації аграрного сектору України мають інвестиції в інфраструктурно-логістичний комплекс. Модернізація транспортної мережі (автомобільних шляхів, залізничного сполучення та логістичних хабів) виступає каталізатором оптимізації ланцюгів постачання, забезпечуючи оперативну дистрибуцію агропродукції на внутрішні та зовнішні ринки. Водночас критично важливим є нарощування потужностей для зберігання та первин-

Таблиця 3

Пріоритетні напрями інвестування

Напрям	Мета	Орієнтовний фокус/Ефект
Глибока переробка	Збільшення доданої вартості	Розвиток харчопрому (до $21 млрд
Логістика та зберігання	Мінімізація втрат врожаю	Будівництво елеваторів, холодильних комплексів
Агротехнології (AgTech)	Ефективність на гектар	Досягнення показника від 18 тис. грн/га
Зрошення та меліорація	Адаптація до клімату	Відновлення систем поливу на Півдні та Центрі

Джерело: сформовано автором на основі [13]

ної переробки сировини, що безпосередньо впливає на рівень її конкурентоспроможності. Комплексний розвиток сільських територій у цьому контексті передбачає спорудження інноваційних фермерських торговельних майданчиків, сучасних холодильних комплексів та переробних підприємств. Реалізація цих заходів не лише стимулюватиме локальне підприємництво, а й дозволить суттєво підвищити частку доданої вартості у структурі вітчизняного агровиробництва.

По-четверте формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні потребує системного реформування регуляторного середовища з метою мінімізації адміністративних бар'єрів та гарантування паритетних умов для всіх суб'єктів ринку. Важливими інституційними передумовами цього процесу є забезпечення прозорості дозвільних процедур, неухильне дотримання верховенства права та відкритість управління публічними фінансами. Особливого значення набуває налагодження конструктивного державно-приватного діалогу. Зокрема, йдеться про облік експертних пропозицій бізнес-спільноти під час розробки регуляторної політики, проведення регулярних консультацій, а також оперативну адаптацію нормативно-правової бази до динамічних змін макроекономічної кон'юнктури. У підсумку, забезпечення загальної макроекономічної стабільності та детермінація прозорих інституційних правил функціонування ринку виступають каталізаторами залучення капіталу та довгострокового економічного зростання держави [6].

Таким чином, розробка та впровадження інклюзивної стратегії виступає фундаментальною передумовою активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі України в трьохвимірному контурі. У політико-правовому вимірі пріоритетним завданням є імплементація реформ, спрямованих на стабілізацію суспільно-політичного кон'юнктури та формування прозорого, передбачуваного регуляторного середовища для суб'єктів господарювання. Економічний вектор державної політики має орієнтуватися на оптимізацію інвестиційного клімату, зокрема через модернізацію фінансово-кредитних інститутів та підвищення інвестиційної привабливості національної економіки. Розвиток виробничої інфраструктури передбачає інтенсифікацію логістичних процесів, а також спорудження високотехнологічних об'єктів для зберігання та переробки продукції, що виступає каталізатором масштабування виробництва. У контексті екологізації аграрного сектору капіталовкладення в інноваційні технології та сталі практики забезпечать підвищення екологічної резистентності, що є ключовим чинником пролонгованої продуктивності угідь і дотримання імперативів екологічної безпеки.

Формування стратегічних пріоритетів інвестиційної політики в агропромисловому комплексі (АПК) є детермінантою забезпечення продовольчої безпеки. Системна реалізація інвестиційної стратегії не лише диверсифікує та оптимізує локальні продовольчі системи, гарантуючи екологічну безпеку продукції, а й виступає драйвером підвищення конкурентоспроможності та капіталізації (створення доданої вартості) вітчизняного аграрного сектору на національному та глобальному ринках. Водночас екологічний вектор інвестування мінімізує деструктивний антропогенний вплив суб'єктів агрогосподарювання на навколишнє природне середовище та громадське здоров'я.

В умовах інвестиційного дефіциту, зумовленого високим рівнем безпекових загроз для класичного транскордонного капіталу, функцію стабілізації аграрного виробництва перебирають на себе МФІ (міжнародні фінансові інститути) та цільові програми безповоротного фінансування малого і середнього агробізнесу.

Застосування системно-інституційного підходу до аналізу сучасного аграрного комплексу дозволяє констатувати високий рівень конвергенції та функціональної інтеграції національних механізмів державного регулювання з фінансовою архітектурою європейських фондів. Отже, державна підтримка агросектору тісно переплетена з європейськими фондами.

Висновки. На основі проведеного дослідження визначено наступні висновки та практичні рекомендації для зміцнення продовольчої безпеки через оптимізацію інвестиційної стратегії.

Таблиця 4

Грантові програми ООН та Європейського Союзу

Програми	Особливості фінансування	Цільове призначення:
Програма FAO та ЄС (Державний аграрний реєстр):	В 2026 році запущено черговий (четвертий) цикл грантової підтримки українських аграріїв. Фінансування виділяється у гривневому еквіваленті: До 440 500 грн ($10 000) – для малих сільгоспвиробників. До 1 101 250 грн ($25 000) – для мікро- та малих підприємств, кооперативів та виробників унікальної крафтової продукції (географічних зазначень).	Закупівля техніки, впровадження «зелених» технологій та відновлення інфраструктури зберігання
Програма Transition to Sustainable Agriculture:	Фінансування в межах фондів ЄС обсягом до €6 млн на консорціум (включаючи українські МСП, наукові інститути та ГО)	Для адаптації українського фермерства до екологічних вимог Євросоюзу перед майбутнім вступом
Прямі інвестиції МФІ в людський капітал та інфраструктуру	ЄБРР (EBRD) та холдинг Kernel підписали грантову угоду на €1 млн	Для навчання молодих технічних спеціалістів та створення безбар'єрного робочого середовища (інклюзивність для ветеранів).
Світовий банк	Продовжує фінансувати проєкт ARISE, який наповнює бюджет програми пільгового кредитування «Доступні кредити 5–7–9%».	Поповнення бюджету

Джерело: сформовано автором на основі [13]

Капіталовкладення в аграрний сектор є ключовим базовим детермінантом формування продовольчої безпеки держави. Вони прямо впливають на оптимізацію кількісних і якісних параметрів рівня життя громадян, забезпечуючи економічну та фізичну доступність вітчизняного продовольства. Динаміка капітальних інвестицій за 2020–2025 роки чітко диференціюється на три етапи: довоєнне піднесення 2021 року на тлі запуску ринку землі, глибоке воєнне падіння 2022 року (обвал на 39%) та адаптаційне відновлення 2024–2025 років. Попри відновлення загальних обсягів (до 107,3 млрд грн у 2025 році), частка галузі в загальнодержавному інвестуванні залишається на низькому рівні – в середньому 12,0%.

Необхідно переорієнтувати фінансові вливання з простого підтримання виживання на фінансування інноваційних технологій, цифровізацію систем менеджменту та впровадження новітніх екологічних методів обробітку ґрунту. Це забезпечить сталість агровиробництва та підвищить його адаптивну спроможність до кліматичних ризиків.

Державі та приватному сектору слід диверсифікувати інвестиційні потоки у напрямку розвитку глибокої переробки сільськогосподарської сировини. Стимулювання розвитку переробної промисловості дозволить максимізувати конкурентні переваги України у структурі глобальних ланцюгів доданої вартості.

Використовуючи чинник відкриття ринку землі для юридичних осіб (з 2024 року), необхідно розробити прозорі механізми довгострокового кредитування та страхування воєнно-політичних ризиків для залучення як внутрішнього, так і стратегічного іноземного капіталу в депресивні сектори АПК (зокрема, у тваринництво та інфраструктуру логістики).

І, на наш погляд, найбільш важливе завдання всі напрями інвестування мають узгоджуватися із завданнями локального розвитку сільської місцевості: створення нових робочих місць, підвищення доходів фермерських господарств та суміжних суб'єктів, що безпосередньо гарантуватиме фізичну доступність якісних продуктів харчування на регіональному рівні.

Бібліографічний список:

1. Бородіна, О. (2023). Базові методологічні підходи та прикладні механізми переходу до національного укоріненого розвитку агропродовольчої системи України *Економічна теорія, 3,* 44-57. DOI: https://doi.org/10.15407/etet2023.03.044

2. Бородіна, О. (2024). До питання методології дослідження права людини на продовольство в сталій продовольчій системі. *Економіка України, 67*(4(749), 36-56. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.036

3. Вініченко І. І. Стратегічні напрями забезпечення продовольчої безпеки України / І. І. Вініченко, К. М. Дідур, Є. В. Лінник // *Агросвіт*. – 2024. – № 22. – С. 4-12. URL: https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11470

4. І. І. Вініченко, К. М. Дідур, Т. В. Добродзій. Інвестиції в сільське господарство як головне джерело досягнення продовольчої безпеки України. (2024).-№1:*Інвестиції: практика та досвід* DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1

5. Гладій М.В., Лузан Ю.Я. Аграрні трансформації та селянські господарства в системі продовольчої безпеки України. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 6-21 DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005006

6. Дудник О.В. Інвестиційні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств *Економіка АПК*, 2016, № 5 https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/Vol.%2023,%20No.%205,%202016_apk-79-86.pdf

7. Звіт за 2025 рік про стан виконання Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року. https://me.gov.ua/Documents/Detail/32ae825c-1249-47c5-99a4-e2d22518aafe?lang=uk-UA

8. Клименко Н. Г. (2023). Інноваційна державна політика в агропромисловому комплексі України як чинник забезпечення продовольчої безпеки. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права.* 2023. №5.-6 81-85 pp. DOI: https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-5-14

9. Кривохижа, Є., Башлай, С., & Курило, Ю. (2023). Стратегія забезпечення продовольчої безпеки України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, (55). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-59

10. Крилов Д.В. Проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах. *Проблеми сучасних трансформацій,* 7, 2023. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07

11. Постанова КМУ від 15.09.2025 № 1140 — Методика розрахунку індикаторів продовольчої безпеки з урахуванням сучасних світових тенденцій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-2025-%D0%BF#Text

12. Про інноваційну діяльність. Закон України. № 40-IV від 31.03.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text

13. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження КМ України № 526-р від 10.07.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text.

14. Румик, І. (2019). Стратегія фінансової підтримки продовольчого виробництва. *Вчені записки Університету «КРОК», 4*(56), 64-73. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-64-73

15. Франчук, В., Копитко, М., & Мельник, С. (2022). Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах мінливого безпекового середовища. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (3(67), 9–17. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-9-17

16. Держстат URL:https://stat.gov.ua/

References:

1. Borodina O. (2023) Bazovi metodolohichni pidkhody ta prykladni mekhanizmy perekhodu do natsionalnoho ukorinenoho rozvytku ahroprodovolchoi systemy Ukrainy [Basic methodological approaches and applied mechanisms for transition to nationally rooted development of the agri-food system of Ukraine]. *Ekonomichna teoriia – Economic Theory*, vol. 3, pp. 44–57. DOI: https://doi.org/10.15407/etet2023.03.044

2. Borodina O. (2024) Do pytannia metodolohii doslidzhennia prava liudyny na prodovolstvo v stalii prodovolchii systemi [On the methodology of researching the human right to food in a sustainable food system]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, vol. 67, no. 4(749), pp. 36–56. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.04.036

3. Vinichenko I. I., Didur K. M., Linnyk Ye. V. (2024) Stratehichni napriamy zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Strategic directions of ensuring food security of Ukraine]. *Ahrosvit*, no. 22, pp. 4–12. Available at: DOI: https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11470

4. Vinichenko I. I., Didur K. M., Dobrodzii T. V. (2024) Investytsii v silske hospodarstvo yak holovne dzherelo dosiahnennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Investments in agriculture as the main source of achieving food security in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, no. 1, pp. 10–16. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1

5. Hladii M. V., Luzan Yu. Ya. (2020) Ahrarni transformatsii ta selianski hospodarstva v systemi prodovolchoi bezpeky Ukrainy [Agrarian transformations and peasant farms in the food security system of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 6–21. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202005006

6. Dudnyk O. V. (2016) Investytsiini stratehii pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia resursnoho potentsialu ahrarnykh pidpryiemstv [Investment strategies for improving the efficiency of resource potential use of agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, no. 5, pp. 79–86. Available at: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/Vol.%2023,%20No.%205,%202016_apk-79-86.pdf

7. Ministry of Economy of Ukraine (2025) Zvit za 2025 rik pro stan vykonannia Stratehii prodovolchoi bezpeky Ukrainy na period do 2027 roku [Report for 2025 on the implementation status of the Food Security Strategy of Ukraine for the period up to 2027]. Available at: https://me.gov.ua/Documents/Detail/32ae825c-1249-47c5-99a4-e2d22518aafe?lang=uk-UA

8. Klymenko N. H. (2023) Innovatsiina derzhavna polityka v ahropromyslovomu kompleksi Ukrainy yak chynnyk zabezpechennia prodovolchoi bezpeky [Innovative state policy in the agro-industrial complex of Ukraine as a factor in ensuring food security]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava – Actual Problems of Innovative Economy and Law*, no. 5–6, pp. 81–85. DOI: https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-5-14

9. Kryvokhyzha Ye., Bashlai S., Kurylo Yu. (2023) Stratehiia zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v umovakh viiny [Strategy of ensuring food security of Ukraine in war conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 55 DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-59

10. Krylov D. V. (2023) Problemy zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Problems of ensuring food security of Ukraine in modern conditions]. *Problemy suchasnykh transformatsii – Problems of Modern Transformations*, no. 7. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2025) Metodyka rozrakhunku indykatoriv prodovolchoi bezpeky z urakhuvanniam suchasnykh svitovykh tendentsii: Postanova KMU vid 15.09.2025 No. 1140 [Methodology for calculating food security indicators taking into account modern global trends: Resolution of the CMU dated September 15, 2025 No. 1140]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-2025-%D0%BF#Text

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2023) Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy No. 40-IV vid 31.03.2023 [On innovation activity: Law of Ukraine No. 40-IV dated March 31, 2023]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019) Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia KM Ukrainy No. 526-r vid 10.07.2019 [On approval of the Strategy for the development of innovation activity for the period up to 2030: Order of the CM of Ukraine No. 526-r dated July 10, 2019]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text

14. Rumyk I. (2019) Stratehiia finansovoi pidtrymky prodovolchoho vyrobnytstva [Strategy of financial support for food production]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» – Academic Notes of «KROK» University*, vol. 4, no. 56, pp. 64–73. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-64-73

15. Franchuk V., Kopytko M., Melnyk S. (2022) Zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy v umovakh minlyvoho bezpekovoho seredovyshcha [Ensuring food security of Ukraine in a changing security environment]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» – Academic Notes of «KROK» University*, no. 3(67), pp. 9–17. https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-67-9-17[cite: 1, 2]

16. State Statistics Service of Ukraine (2026) Statystychna informatsiia [Statistical information]. Available at: https://stat.gov.ua/

Дата надходження статті: 10.10.2026
Дата прийняття статті до публікації: 12.11.2026
Дата публікації статті: 19.11.2026